ՔԱՌԱՍՈՒՆՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԻԶՄԻՐ ՇԱԲԱԹ 1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1884 | ԹԻՒ 1312

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՀԱՏԸ 4 ՄԷԹԱԼԻՔ | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | ՀԱՏԸ 4 ՄԷԹԱԼԻՔ

Յ. Վ. ՍՎԱՃԵԱՆ
Համարատու—Տնօրէն

ՏԱՐԵԿԱՆ ԿԱՆԽԻԿ
ԻԶՄԻՐ . . . . Օսմ. ոսկի 1
ԳԱՒԱՌ . . . . Մէճիտիյէ 6
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐ . Ֆրանք 25

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՆ
3 ղրուշ տողը ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ
2 ղրուշ . . . . ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ
60 փարա . . . ԵՐԵՔ ԱՆԳԱՄ

Գ. Գ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
Հիմնադիր

Ա. Կ. ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ, կը տնօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վերաբերեալ բոլոր գործերը։ Շիշէճիլէր ճատտէսի Չինկըրլարա Մէրխանէ

Ով որ եւ է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղուի ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ կը վերաբերի, տնօրէնին կը ղրկուի։ Եէմիշ խան թիւ 17

ԻԶՄԻՐ, ՇԱԲԱԹ, 1/13 ՍԵՊՏ. 1884

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՕՐԻՈՐԴ ՆԱՐԿԻԶ
ՀՕՃՆՈՑ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻՆ

Մարդկային բնութեան յատուկ կրից վրայ կատարեալ գաղափար մը տալու համար եթէ պատմագիր մը հաւատարմութեան կամ արիչ բարբարոս ժամանակաց անցքերէն քաղելով՝ եթէ խմատառեր մը բնութեան վրայ երկար քննութիւններէ և փորձերէ ետև իբրև նոր գիւտ մը ծանուցանելու մտօք՝ եթէ բանաստեղծ մը իր ստեղծագործական երևակայութեանց յատուկ կեան համեմատ՝ պատմէին, քարոզէին, երգէին այնպիսի բարբարոսութիւն մը որ կրկնապատիկ հաճելեաց մէջ տասն և հինգ տարեկան կոյսի մը անձին վրայ՝ խոկալ ընթերցողն այդպիսի գիրք մը ձեռքէն նետելով պիտի գոչէր. — Ե՛հ, այդ պատմագիրն կը սուտէ, այդ խմատողին յանսատութեան սահմանները չափ ու չափ ևս անցած է, այդ բանաստեղծը կատարեալ յիմար մ'է, վասն զի անկարելի է որ մարդկային բնութիւնը չարութեան և հրէշութեան այնպիսի աղամակ մը ունենայ որու չհաւատալի ամենավայրագ գազաններու բնութիւնն իսկ —։

Այսպէս պիտի բսէինք նաև մենք, և պիտի խնդայինք այն պատմութեան վրայ՝ զոր ազգային և օտար թերթեր հրատարակեցին շաբաթ մը յառաջ, եթէ եղերերգութեան «...» մեր եկեղեցական դասուն չվերաբերէին, և եթէ ունենայինք մեր ապրած ժամանակի բարուց ու սովորութեանց և դարուս ոգւոյն համապատասխանող գիրք մը որու տիտղոսը լինէր «Օրէնք ամուսնութեան»։

Արդ, օրինաց չգոյութիւնն և Հայաստանեայց Կաթողիկէ և Առաքելական սուրբ Եկեղեցւոյ «...» պաշտօնէից բարքը (ամբողջութիւնը կը յարգենք, որ բնաւ կուսայ, «...») արդիւնքն մեղ յիշեալ եղերերգութիւնը իր ամբողջութեամբ կամ մասամբ առուգելու հետաղօտել, պաշտօն մը՝ զոր կրկին յանձն առին և գժբաղդաբար տխուր փախձանի մը համար, այսինքն անթերի ճշմարտութեան մը հանդիպեցան պատմուած բանաւորութեան մասին, ուստի հարկ չենք զգար ընթերցողին սիրտն ու հոգին վրդովել և իր զայրոյթը վերստին գրգռել աղէտալի պատմութեան աժեալի պարագաներն յիշելով, վասն զի արդէն ամեն Հայ գիտէ կամ պէտք է գիտնալ զայս։

Սակայն այս մասին՝ մեր խօսելու հրաւիրող պատճառն՝ եթէ ոչ գլխովին գէթ մասամբ տարբեր բնութիւն մը ունի, այսինքն չենք փութար գործին հեղինակներուն համար պատիժ պահանջելու, վասն զի այս կէտը բնական է և արդէն լրագիրք իրենց պարտքը կատարած են առոր համար. չենք ծանրանար պատկին անխուերութեան վրայ, որովհետև ուրիշ մը ինչքն յանիրաւի յափշտակելու ամենավատ գիտաւորութեամբ գործուած մարդասպանութիւնն իբրև բարի գործ վաւերացնող օրէնքի մը գոյութիւնը երևակայելն իսկ մեղք ու ոճիր է. չենք մտրար առ Օրիորդ Նարկիզ և առոր ծնողաց համակրութեան, քան որում այսպիսի հատուցում մը իրենց արդար և անբռնաբարելի իրաւունքն է, ինչպէս իրաւունք է ամեն արարածոց արևուն լոյսը և անձրևին ջուրը վայելել, այլ պիտի աշխատինք ներկայ թարերգութեան բուն չարժառիթն խմատաւորել ընդհանուր տեսութեամբ, և ուշադրութեան ընդունուած ճշմարտութիւն մ'է թէ ո և է խմատորութիւն պէտք է որ պաղ արեամբ լինի որպէս զի հանրօգուտ գիւտի մը կարենայ հանիլ, մենք ևս պիտի սեղմենք մեր սիրտն ու խիղճը, պիտի ճնշենք մեր արիւնը և պիտի զսպենք մեր լեզուն որպէս զի պաղ արեամբ խմատաւորելու յաջողինք, եթէ երբէք կարելի է անտարբեր մնալ տասնուհինգ տարեկան անմեղ կոյսի մը բղքստուած և արեան բիծերով ներկուած չըրջազգեստի յիշատակին առջև։

Ինչպէս ամեն կրօն իր նախատակներն ունեցած է, մեր կրօնական իշխանութիւնն ալ որ հիմնովին անիշխանութիւն մ'է, քրիստոնէութենէ ետև իբրև երկրորդ կրօն՝ իր զոհերն ունենալու է. այս կէտն այնքան ստոյգ է, որքան ստոյգ է թէ յանուն եկեղեցական օրինաց դարերէ ի վեր զեղծումներ և բռնաբարութիւններ կը գործուին. ինչ է առոր պատճառն—Օրինաց չգոյութիւն —։

Երբ քրիստոնեայ ժողովրդոց մէջ միակնութեան դրութիւնն հաստատուեցաւ, առոր պատճառն ոչ այլ ինչ էր՝ բայց եթէ բազմակնութենէ հետևած զեղծումները բառնալու գիտաւորութիւն, ստոյգ է որ այս դրութիւնն երկար ժամանակ իր արդիւնքն ունեցաւ, սակայն եղան ժամանակներ որ միակնութիւնն ալ բազմազան զեղծումներու տեղի տուաւ. այն ատեն քաղաքակիրթ ազգեր ապահարզան և կրկնամուսնութիւն ընդունեցին. Ֆրանսա՝ որ քաղաքակրթեալ աշխարհներու առաջնոկարգն է՝ քանիցս իրարու հակառակ դրութիւններ և օրէնքներ հաստատեց ամուսնութեան մասին, և այսօր, այս տարի կնաթողութիւնը վերստին հաստատեց, սակայն Ֆրանսա և ուրիշ քրիստոնեայ ազգեր որոնք՝ ամէն օրէնքներ փոփոխած են և այսօր կնաթողութիւնն ընդունած՝ քրիստոնեայ լինելէ չդադրեցան. և որովհետև այս աշխարհի մէջ յարատև միօրինակութիւն չկայ, այս տեսակէտով կրնանք հետևցնել թէ որչափ հաւանական է որ ամուսնութեան մասին ներկայ օրէնքներն տարիներէ ետև քաղաքակրթութեան դէպ յառաջ կամ դէպի ետ մղուելուն, քաղաքական չփոթութեանց և այլ տեսակ պատճառներով ապագայ ժողովրդոց կենցաղավարութեան եղանակին կը համապատասխանէ, այն ժամանակ տարակոյս չկայ որ ներկայ օրէնքներն կամ հիմնովին կը փոխուին կամ կըսրբագրուին. վերջապէս այս օրինակներով կը փութանք ապացուցանել որ օրէնքը պէտք է որ ժամանակին յարմարի, թէ ոչ, ընկերութեան ապառնացող ապականութեանց ու զեղծմանց առաջն չառնուիր. արդ, քանի որ տիրող օրէնք մը՝ որ ներկային մէջ այնքան օգտակար է ընկերութեան, ապագային մէջ նոյնքան վնասակար և վանդասոր դառնալու հաւանականութենէն զերծ չէ, և հետևաբար վերաքննութեան կ՚ենթարկի՝ հապա որքան մնահատու բնութեամբ կը ծանրանան խեղճ ժողովուրդի մը վրայ աւանդական բարբարիկ ու քմածին դրութիւններ, որոնց հաւաքածոյն «ԿԱՆՈՆ» կը կոչուի և որոնց ինչութիւնն անծանօթ է նոյն իսկ անունովն ապրող ժողովրդեան։

Այս աւանդութիւնք մեր Եկեղեցւոյ կը վերաբերին, աւանդութիւնք՝ որ օրինաց դոյն մը ստացած կը թուին կղերին լեզուին ծայրը. եկեղեցական օրէնք, ո՞ւր է, եկեղեցական կանոն, ո՞ւր է այն. օրէնքն այսպէս կը պահանջէ. ո՞ր օրէնքը, հարցնող չկայ. ուրեմն ո՞ւր է յանցանքը Օր. Նարկիզին գլուխն այրող գործին մէջ. «...» այս յանցանքը կը վերածէ Բէքմէզեան ճիւաղին (*), Կիլիկիոյ «...», Հաճնոյ «...» էր. բայց, ներուի մեղ քսել, որ «...» այս տեսութիւնը կամ խիստ հարևանցի ու թեթև պէտք է համարիլ և կամ անկողմնակալութենէ հեռի բմբռնել, վասն զի Օր. Նարկիզը զոհելու խեղճ չըներոներն ոչ միայն յիշեալ ճիւաղներն են, այլ այս մասին յանցանքն իր ամբողջութեամբ կը ծանրանայ ամբողջ եկեղեցական դասուն, և որ աւելին է, ամբողջ Հայ ժողովուրդին վրայ!!!

Այո՛, յանցաւոր է կղերն որ առանց գրական օրինաց ժողովուրդ մը կառավարելու կը յանդգնի. կղերն՝ այս ամուրի պաշտօններու հաւաքածոյն՝ վանքին չորս պատերուն և յուսահատական պատերուն մէջ կը մեծնայ և յետոյ ընկերային աշխարհին մէջ Խաչ ու Աւետարան ի ձեռին ընտանիքներ կազմելու պաշտօն կըստանձնէ, ընտանիքներ՝ որոնց կենցաղավարութեան մասին ցարենի հասի չափ գաղափար մը իսկ չունի. «...» զգալ ու զատապարտելի դրութեամբ կոյսերու և երիտասարդներու ապագային կըսպառնայ, սիրոյ տարփածաններն իր անփորձ և յափշտակիչ մատերով չափելու կը համարձակի, կըկարծէ գիտնալ թէ ինք Աստուծոյ [illegible] սխալ առաքեալ մ'է ժողովրդեան բարքն ու կեանքը կշռելու, թէ Խաչն ու Աւետարանն է մի միայն գործիք «...», թէ իր մի պատգամն Աստուծոյ խօսքն է եղև. եղև. և այս անօրէն, համբակ ու չահամոլ դատաւորին առջև Հայ ժողովուրդն դարերէ ի վեր գլուխ կը ծռէ, չհամարձակիր հարցնելու. — Ո՞վ ես դուն, պարոն, ի՞նչ առնչութիւն կրնաս ունենալ քու քմածին վարդապետութիւններով իմ կենաց, իմ ընտանեաց, իմ մանկանց հետ. ինչո՞ւ կըպատրաստես աղջիկս իմ ծոցէս կորզելու, զոր իմ արեան արդիւնքն է, որ իմ սրտի և հոգւոյ մեծագոյն մասերուն բաղադրութիւնն է. աղջիկս չուզեր Կիրակոսը, այլ Երուանդը կը սիրէ —. Հարկաւ այսպիսի պարագայի մէջ կղերը պիտի պատասխանէ. — Ոչ դուն իրաւունք ունիս Երուանդը քեզ փեսայ ընտրելու և ոչ աղջիկդ ազատ է իր սիրած անձին կապուելու, վասն զի աղջիկդ երբ ինը տարեկան էր նշանուեցաւ Պ. Կիրակոսին հետ. արդ, նշան կամ պսակ միևնոյն բաներ են Հայաստանեայց սուրբ Եկեղեցւոյ օրինաց համեմատ —։

Ահա ժամն, ահա վայրկեանն հասած է հարցնելու «ո՞ւր է այդ օրէնքն». չորս բառեր՝ որ ամբողջ Հայ ժողովրդեան փրկութիւնը կը պարունակեն, ինչպէս Խաչին չորս թևերն տիեզերաց փրկութիւնը հաստատեցին! բայց ժողովուրդն անտարբեր է, տգէտ է, վախկոտ է, այս փրկարար չորս բառերն չարտասաներ և Օր. Նարկիզ կը զոհուի! Ուրեմն ո՞ւր է յանցանքն այս պարագայի մէջ.

Ժողովուրդն ինչո՞ւ անտարբեր է իր դահճին առջև, ամենէ բարբարոս իշխանութեանց ո՞ր դասին մէջ տեսնուած կամ լսուած բան է որ ժողովուրդները կառավարող օրէնք մը (եթէ կայ) աւանդատան չորս պատերուն մէջ պահուի, և այն կարծեցեալ օրինաց պաշտօնեայներն խօսքով միայն գործեն, մինչ կո՛յ արդիւնք օրէնք մը գիտնալ մարդուս իր յանցանաց պատժոյն առաջքն առնելու, իր ապրելու եղանակը կանոնաւորող օրինաց ծանօթութիւնը. Յիսուս Քրիստոսի ծննդեան օրէն հազար ութ հարիւր ութսուն չորս տարիներէ ետև Հայ ժողովուրդն ահա այսպէս կըկառավարուի և չ՚բողոքեր, այս առթիւ կայսերական բարեգութ կառավարութեան չ՚դիմեր որպէս զի իր ցաւերուն դարման գտնէ։

Օրի. Նարկիզի գործը պարզ գործ մը չէ, Օր. Նարկիզ կըներկայացնէ հայ ժողովրդեան ամբողջութիւնը! Օր. Նարկիզ առ [illegible] մինչև յետին րոպէն, մինչև յետին մասնրորդն՝ ուր իր արիւնը կը թափէր՝ կը տառապէր, կ՚ընդդիմանայ, թևերը կաշկանդուած են, գիշատիչներու փափուկ ձեռքերը արդիլուած են հանելու մինչև իր դահճին Բէքմէզեան վիզը զանի խեղդելու համար, այլ իր զգեստները կը պատռէ, դահիճն իր գործը կը կատարէ մահուան վճռի տեղ Աւետարան կարդալով և կացինի տեղ Խաչ գործածելով. Օր. Նարկիզ իր յաւիտենական դահճին՝ Հայաստանի հետ մինակ կը մնայ... մինակ կը մնայ ձեռքունին ներքև՝ ուր եթէ իր սիրածին տէր լինէր կենաց ամենէ քաղցր վայրկեանները պիտի վայելէր, և որ այս րոպէին ցուրտ կախաղանի մը երևոյթն ունի մանկամարդուհւոյն աչերուն. մինակ կը մնայ այն հրէշին հետ որ բռնի ամուսին ըլլալ կուզէ կոյսի մը՝ որ զինքը չ՚սիրեր, որ զինքը կատէ իբրև մահուան չար հրեշտակ. Օր. Նարկիզ մինակ է այն կատաղի չան քով՝ որու արտօնուած է իրեն հետ մէկ «մարմին կազմել և աշխարհ լնուլ». հրէշն նախ իր ձեռքերը կ՚երկարէ Օր. Նարկիզի վրայ, ինչպէս դահիճը իր կացինը կը վերցունէ իր զոհին գըլխուն վրայ, այս վայրկենին ո՞ւր է Աստուած, անտարակոյս գործին վախճանին կ՚սպասէ որպէս զի իր երկնային արդար վճիռն արձակէ... առաջին հարուածն անարդիւն կը մնայ, վասն զի Օր. Նարկիզ կըդիմադրէ, արդեօք մեզ պիտի համարի՞ մեր եկեղեցական «...» այս դիմադրութիւնը. օրէնք մը՝ որ Աւետարանի յանդելով կնոջ հնազան-

(*) Ալ բաւական կը համարինք տասնումեկ դարերէ ի վեր սոյն կարգի հրէշներու համար «...» ու «...» ածականներն աղարտելը։

գութիւն կըպատուիրէ իր ամուսնոյն մօտ անշուշտ, քանի որ Բէքմէզեանի հսկողութեան ներքեւ կ՚անցնի տնտարանը և Բէքմէզեան Աւետարանի պաշտօնեայ մ՚է, արժանաւոր պաշտօնեայ՝ որ իր նուիրական պարտաւորութիւնը մինչև վերջին հաւատարմաբար ի գործ կըդնէ . . . և որովհետև Օր. Նարկիզ անհնազանդ է իր [illegible], Բէքմէզեան մէկ ուրիշ պատգամի մը գործադրութեան հարկ կ՚զգայ, «որ ոչ լուիցէ ունկամբ, լուիցէ թիկամբ» [illegible] բարբառին համեմատ երկու կարիճներ կըխրկէ [illegible]. և յետոյ. . . քիչ մը վերջը . . . Օր. Նարկիզ սենեկէն դուրս կ՚ելլէ այն վիճակի մէջ՝ յորում «Թրիպուլէի աղջիկը Պլանչ խոյս կուտար Ֆրանսուաի ննջարանէն». [illegible], թըլ սակայն Պլանչ սիրահարած էր թագաւորին, և այս աղջիկ քիչ յետոյ իր կեանքը վերջացուց, մենք այս պարագայի մէջ Օր. Նարկիզը կըմտնցնենք Մարի Սթուարթի գլխատեալ մարմնոյն՝ որու մօտ ժամ մը առանձին մնաց դահիճը. . . Ելիզապէթի արժանաւոր երեսփոխանութեան որոշմամբ . . . ։

Պատրիարքարանն ի՞նչ պիտի ընէ այս Թատերգութեան փակուելէն ետև, ի՞նչ բրաւ նորա բացուելէն յառաջ, կըհարցնենք գայս մեր ամեն ոյժն ու կարողութիւնները ժողովելով. Պատրիարքարանը բոլորովին հակասական տնօրինութիւն մը բրաւ, մէկ կողմէն խնդիրն Կիլիկիոյ կաթողիկոսին ձեռնհասութեան սահմանին մէջ կընկատէր, միւս կողմէն աղջիկն ազատ թողլու հրահանգներ կըլլար, ընելէ որ Պատրիարքարանը Սիսի Մկրտիչն՝ որու կեանքն ու կենսագրութիւնը բնաւ պատիւ չեն բերեր ազգին ու պատմութեան՝ օրինաւոր կաթողիկոս կըճանչէ . . . և դարձեալ իր ձեռնհասութեան կարողութիւնն ընդունելով աղջիկը ազատ թողլու հրաման կուտայ, արդ, քանի որ երկցս իր հրամանն ապարդիւն կըմնայ ինչո՞ւ կը վարանի արդեօք ի խնդիրն կայսերական կառավարութեան չներկայացներ իր ամեն պարագաներով և չփութար մանկամարդ աղջիկ մը փրկելու. Պատրիարքարանի այս ըրածը միթէ ներելի է. մեղք չէ՞ այս . . . ։

Կը կրկնենք մեր հարցումը, Պատրիարքարանն ի՞նչ պիտի ընէ այժմ, պատիժ պիտի պահանջէ՞ եղեռնագործներուն համար: — այդ բնական է. պսակն անվաւե՞ր պիտի հրատարակէ. — ո՞ր օրէնքով, ահա խնդիրն այս կէտէն կախում ունի, չէ՞ որ Օր. Նարկիզը պսակողն եպիսկոպոս մ՚է և գործիներն Խաչ ու Աւետարան՝ ուրեմն ի՞նչ պատճառ կ՚առնէ վաւերական չճանչել այս պսակն. պիտի առարկուի թէ բռնութիւն կայ գործին մէջ, ի՞նչ միտս ունի, չէ՞ որ [illegible]. Օր. Նարկիզ միթէ բռնի նշանուեցաւ. բայց այն ատեն խոր տարբեկան է եղեր, քաջ է, սակայն ո՞վ բողոքեց այդ դրութեան դէմ, և ո՞վ գիտէ թէ սուտ է Բէքմէզեանի յիշած եկեղեցւոյ օրէնքն որով կ՚ըսէ թէ [illegible], և հիմա քանի որ պսակը կատարուեցաւ՝ առ որ Աստուած իր հաւանութիւնը տուած պէտք է լինի Սիսի Մկրտիչին և Բէքմէզեանի միջնորդութեամբ, ու՞ կարելի է լուծել զայն. չէ՞ որ «զոր Աստուած զուգեաց մարդ մի՛ մեկնեսցէ». ուրեմն ինչ է Պատրիարքարանը Հայաստանեայց Սբ. Եկեղեցւոյ աւանդութեանց և օրէնց յարգ ընծայէ, ինչպէս պարտաւոր է, յիշեալ պսակն անվաւեր համարելն իր ձեռնհասութենէ վեր պիտի լինի. ուրեմն եղած լմնցած բան մ՚է այս, ուրեմն Օր. Նարկիզն ողջ ողջ դերեզման իջեցնելու է, ուրեմն սիրտ չկայ, ուրեմն աւանդութեանց առջև ամեն գութ, ամեն զգացում, ամեն մարդասիրական ձգտումներ ոչինչ են, ո՛ սոսկում. . . ։

Հապա ի՞նչ ընելու է, Պատրիարքարանը պսակն անվաւեր համարելով բարձր և ազնիւ օրինակ մը պիտի ընծայէ՞ աշխարհի. ուրեմն օրէնք չկայ . . . արդ ինչո՞ւ կը վարանինք անմիջական օրէնքի մը հաստատութեան կենսատու գործին առջև ։

Կ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՌՈՒԻՆՆԱ, 8 սեպ. — Ռուսիոյ կայսրն ու կայսրուհին Վարշաւիա գացած ատեն, այսօր հոս հասան։

ՎԱՐՇԱՒԻԱ, 9 սեպ. — Ռուսիոյ կայսրն ու կայսրուհին երէկ իրիկուն հոս հասան։

ՇԱՆԿԱՅԻ, 7 սեպտ. — Ֆուջէուի լրոյ նայելով Ջինացի զօրականք, այդ քաղքին մէջ գտնուող օտարականաց տուները կողոպտեր են առանց ազգայնութեան խտիր դնելու։

ԼՈՆՏՈՆ, 8 սեպ. — Ֆու Ջէուէն կըհեռագրեն առ «Թայմզ» թէ չինական իշխանութիւնք պատերազմի յայտարարութիւնն ընդունելին և Ճանկային չէզոք նաւահանգիստ յայտարարուեցաւ։

ՆԱՊՈԼԻ, 8 սեպ. — Հումպէրթ թագաւորն այսօր կէսօրէն ետև հոս հասաւ, քոլերայէն վարակեալ հիւանդանոցներն ու թաղերն այցելելու համար։

ՊԵՐԼԻՆ, 8 սեպ. — Տոքթոր Նախթիկալ, յանուն Ալմանիոյ, զանազան նոր կէտեր գրաւեց Ափրիկէի հիւսիսային արեւմտեան եզերց վրայ։

ՊՐՈՒՍԷԼ, 7 սեպտ. — Այսօր տեղի ունեցաւ, Պաշտօնէութեան կողմնակից կաթոլիկներու մեծ ցոյց մը, որ ամբոխին կողմանէ սուլուելով և թշնամանուելով՝ ցրուեցաւ ծանր հետևանք ունեցող կռիւներէ ետև, որք պատահեցան հակառակ ստրկանութեան միջամտութեան։ Ցոյց ընողներէն շատեր վիրաւորուեցան։

ՊԵՐԼԻՆ, 6 սեպ. — Պիսմարք իշխանն ամսոյս մէջ Պերլին պիտի գայ Պետական խորհուրդը գումարելու և այս գումարման վերաբերեալ առաջարկութիւնները կայսերական իշխանին առաջադրելու համար։

ՊԵԼԿՐԱՏ, 5 սեպտ. — Պէլկրատէն ի Նիշ բացուող երկաթուղեաց երկու կառախումբերն եռանդագին ընդունելութիւն գտան ամբողջ ուղին վրայ։ Նախաճաշ մը տրուեցաւ հրաւիրելոց Լէսքովաքի մէջ։ Նիշի մէջ, որ դրօշակներով զարդարուած էր, կառախումբին գալուստն եռանդով ողջունուեցաւ։ Նոյնման հանդէսը կարգադրողք և իրենց հրաւիրեալք, 250 հոգի, երեկոյին ՚ի ճաշ գումարեցան։

ՊԵՐԼԻՆ, 5 սեպ. — Ռուսիոյ Պերլինի զինուորական լիազօր դեսպան Տոլկորուքի իշխանն այս իրիկուն Վարշաւիա երթալու պարտաւորելով, այսօր Կիյոմ կայսեր ներկայութեան ընդունուեցաւ։

ՎԻԷՆՆԱ, 3 սեպտ. — Տիրէքդիւթի զինափորձերուն ներկայ գտնուելու համար որոշուող օտար զինուորականք կըլսին հասնելու։

ՓԱՐԻԶ, 4 սեպտ. — Կը հաստատեն թէ, Ջինացիք Քանթոնի գաղղիական գերեզմաննոցին մէջ տեղէն ռազմական ուղի մը բացեր են։ Գերեզմանները բացուէր և սրբապղծուէր են։ Հոնկ Քօնկի դէմ զինուորական գործողութիւնք ամսոյս վերջը պիտի սկսին, բատ որում զօրագնդից գալստեան կըսպասուի ։ Ծովակալ Քուրպէի նաւատորմիղը մօտերս պիտի գրաւի Ջինական նաւատորմին մնացորդ մասն ալ ընջելու։

ՊԵԹԵՐՊՈՒՐԿ, 4 սեպ. — Պ. Մաթքով կը կարծէ թէ, Պիսմարք իշխանի հաւատտեաց հակառակ, Աւստրիա՝ Բոսնիական եւ Հունգարական ազդեցութեամբ՝ մերժած է մասնակցիլ միջազգային միջոցներու ընդդէմ նիհիլիստներու և սոցիալիստներու։

ՊԵՐԼԻՆ, 4 սեպտ. — Նովոյէ Վրէմիա լրագիրը կըսէ թէ, երից կայսերաց տեսակցութեան վերաբերեալ լուրերն անստոյգ են, սակայն ճշմարիտ է որ Զարը տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Ֆրանսուա Ժօզէֆ կայսեր հետ, որ ինչպէս Տանցիկի տեսակցութիւնը պարզապէս բարեկամական պիտի ըլլայ։

ՎԻԷՆՆԱ, 4 սեպտ. — Քորէսփոնտանս Փոլիթիք լրագիրը Բէթէրպուրկէն լուր առացած է թէ, Զարին ի Բոլոնիա ընելիք մօտակայ ճանբորդութեան առթիւ Ալմանիոյ և Աւստրիոյ կայսերք հոն պիտի ըլլան Ռուսիոյ կայսերական տանը։ Պ. Կիէրս Զարին հետ պիտի ուղևորի։

ՊԵՐԼԻՆ, 4 սեպտ. — Կըհաստատեն թէ, գաղղիական դեսպան Պ. Քուրսէլ այս տեղ իր կատարեալ գոհունակութիւնն յայտնէր է Վարզինի մէջ առ ինքն եղած ընդունելութեան համար։ Ալմանիա և Աւստրիա առաջարկեր են համիմաստ ծանուցագիր գրել՝ Եգիպտոսի առողջապահական խորհրդոյ բարենորոգութեան մասին [illegible] մը գումարումը խնդրելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ, 3 սեպտ. — Ֆու Ջէուէն կիմացուի թէ, Ջինացիք կուշխատին բերդերը կանգնելու։ Եւրոպական թաղին մէջ կարգապահութիւնն հսկողութեան տակ է Անգլիացի եւ Ամերիկացի նաւաստիներու կողմէ։

ՓԱՐԻԶ, 3 սեպտ. — Ժուռնալ տը Փարի լրագիրը կը հերքէ այն լուրը թէ Միլօ զօրավարը զօրքանութիւններ խնդրած ըլլայ։ Թան լրագիրը կը հաստատէ թէ ծովակալ Քուրպէի շարժումները գաղտնի պահուած են, բայց յայտնի է որ, կէտի մը վրայ երկու թղթատար եւ մէկ փոխադրիչ շոգենաւուց հանդիպած է, որք Թոնքինէն կուգային զօրքերով, և որք պիտի մասնակցին առաջիկայ զինուորական գործողութեանց։

ՓԱՐԻԶ, 3 սեպտ. — Միլօ զօրավարն ամսոյս 12ին Ֆրանսայի համար ճամբայ կ՚ելլէ ։

Քանբրնօն զօրավարին պատերազմական գործոց նախարարութենէ քաշուելուն լուրը հերքուած է ։

ԴՕԼԷՐԱ

Ֆրանսայի մէջ զգալի կերպով կընուազի և Իտալիոյ մէջ ահագին կերպով կըյառաջդիմէ այնպէս որ սեպտ. 8 թուականաւ Հռոմէն հեռագիրը 110 իսկ սեպտ. 9ին հեռագիրը 250 հոգի կընշանակեն դօլէրայէն մեռեալ, այսինքն 360 հոգի՝ 2 օրուան մէջ միայն ի Նաբոլի ։ Իսկ Իտալիոյ ուրիշ տեղեր ընդամենը 150 հոգի յիշեալ երկու աւուրց մէջ։

Սպանիոյ մէջ ալ կըշարունակէ կոտորածներ ընել, թէև ոչ այնքան ահագին որքան յԻտալիա։

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ՔԱՐԹԱՆ ԱՆՏՐԷԱ

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՏԱՍՏԱՆ

Օգոստոսի քանինութներորդ օրը կրկին տեսնուեցաւ Քարթան Անտրէայի դատաստանը։

Վկայութեան համար դատարան եկած էին Սէօքէի Քաղաքապետութեան նախագահ Խօմէր աղա, Կէլտիճ գիւղակէն Հաճի Լէօնար, Դարա Վասիլ և Եօրկի, և Դուչ Աստյէն Աւագ, որք օրինական երդումներն ընելէ ետև վկայեցին հետևեալ կերպով.

Խօմէր աղա. — «Անտրէա ամբաստանեալ անձն Եօրկի Փէրիֆանօ անունով կըճանչեմ, որ հինգ վեց տարիէ ի վեր Սէօքէ կ՚երթևեկէ, ուր երբեմն մէկ ամիս և երբեմն քանի օր կըմնայ և ձիու առուտուրով կըզբաղի. Սէօքէի մէջ ձի գնելով, չորս հինգ ժամ հեռու Եօրանտայի նաւահանգիստէն անգամ մը Յունաստան գնաց ։ Անգամ մ՚ալ տնոր ձիերը Յունաստանէն փոխադրելու համար նաւամատոյց եկող նաւավարները զինքը Սէօքէի մէջ չըգտնելով, Սէօքէյի Արքիսօ անուն մէկն Այտընի հելլենական հիւպատոսին հեռագրեց զան փնտռելու համար ։ Տասներկու տարի առաջ զինուորական պաշտօնեայ եղած ժամանակս, Անտրէա Իքօնօմօ անունով մէկը ձերբակալեցի և Իզմիր ղրկեցի, որ յետոյ արձակուեցաւ ։ Այս մարդուն ընկերը չեմ ճանչեր ։ Այս մարդը սանճակերէն լեզուն չգիտէր ։ Երբեմն [illegible] կըհագնի, երբեմն ալ [illegible] ։ Տեղեկութիւն չունիմ թէ այս մարդն այլ և այլ տեղեր Անտրէա անունով շրջագայած է թէ ոչ։»

Եօրկի անուն վկան յայտարարեց թէ Անտրէա կոչուող այդ անձը բնաւ չըճանչեր ։

Հաճի Լէօնար և Դարա Վասիլ. — «Անտրէա կոչուող բայց Եօրկի Փէրիֆանօ անունով ճանչած այս մարդերնիս, մեր գիւղը գալով ձի կըգնէր և տասն տասնհինգ օրէ չափ մնալէ ետև կըվերադառնար ։ Կըհագնէր երբեմն [illegible] և [illegible] երբեմն [illegible] ։ Մենք Քարթան Անտրէան չենք ճանչեր, ոչ ալ այս Եօրկին ընկերը ։ (Դարա Վասիլ. — Ես այս մարդուն ձի մը ծախեցի և մէկ քանի գիշեր ալ տանս հիւր ընդունեցի զինքը։»

Դուչ Աստյէն Աւագ. — «Այս Անտրէա կոչուող՝ մարդը չորս հինգ տարիէ ի վեր Սէօքէ գալով ձի կը գնէր և Աթէնք կըղրկէր ։ Երկու անգամ իր Անաստաս ընկերին հետ միասին եկաւ ։ Անցեալ մայիս ամսէ ի վեր զինքը չեմ տեսած ։ Եօրկին [illegible] կըհագնէր ։ Քարթան Անտրէան չեմ ճանչեր։ Եօրկին երբեմն Սէօքէ իմ սրճարանս կուգար։»

Դատարանն ի տես բերաւ Անտրէան և իր ընկերները ։ Աւագ յայտարարեց թէ այս մարդն Անտրէան չէ և իր ընկերները չըճանչեր ։

Միւս վկայից գալստեան կարօտութիւն կենալով դատաստանը վերջացաւ ։

—

Երկար ատենէ ի վեր հասարակաց ուշադրութեան առարկայ եղող յիշեալ Անտրէա աւազակապետին նկատմամբ հետաքրքրական պատմութիւնն հետաքրքրութեամբ պիտի կարդան անշուշտ ընթերցողք ։

Առկէ առաջ կըպատմուէր թէ, Սէօքէի մօտ Թոմաթճա գիւղակին շրջակաները մէկը տեսնուեր է երկու ընկերներով, որ ուզեր է նոյն գիւղակի երեւելիներէն Մանոլաքիի տունը կոխել։ Արդ Այտընի կառավարութիւնն հետեւեալ կերպով կըտեղեկացնէ այս եղելութիւնն իր պարագաներով։

Ժամանակաւ Անտրէայի գողոնաթագրոյց ըլլալու յանցանօք ամբաստանեալ և բանտարկեալ Թոմաթճացի Նիքօլի Մաչաքա անուն անձն իր պարտէզին մէջ թուզ ժողված միջոցին Անտրէա առոր քովը կերթայ իր երկու ընկերներով, և յայտնելով թէ Մանոլաքիի տունը պիտի կոխէ, կըխնդրէ Նիքօլիէն որ իրեն լըրտեսութիւն ընէ ։ Անտրէա ապա կըմեկնի Նիքօլիի քովէն, և այս վերջինը կ՚երթայ եղելութիւնը կըյայտնէ Մանոլաքիի և Իէրէք-Մէհմէտին, սա՛ կըպատուիրէ Նիքօլիի որ Անտրէային լրտեսութիւն ընէ ։ Անտրէա երեկոյին կըհասնի Նիքօլիի քով, որ զինքը Մանոլաքիի տան առջև կ՚առաջնորդէ ։ Հոն Անտրէա տան պատուհանէն ելլան մը կըդնէ, և կըսէ թէ պատը պիտի ծակէ պատուհանին հարիւր տրամնոց քարը մը կոտր հանելէ ետև կըսէ թէ «Այս գործն այս գիշեր չըպիտի կատարուի, ձգենք և վաղը գանք» և ապա գիւղէն կըմեկնի ։

Հետևեալ առտու Նիքօլի դարձեալ եղելութիւնը կըպատմէ «Իսթիճար Մէճլիսի»ին, որ նոյնպէս կրկին կըպատուիրէ նոյն իրիկուն բերել Անտրէան Մանոլաքիին տան առջև ։ Մէճլիսը այս անգամ յատկապէս Դարատաղցի Իլիա անուն անձն սպաներ է որպէս զի երեկոյին դարանի մտնէ և սպաննէ զԱնտրէա ։ Իրօք Անտրէա նոյն իրիկուն դարձեալ կուգայ Մանոլաքիի տան առջև, Իլիա տեսնելով զնա հրացան կըպարպէ որու ձայնը լսելով Անտրէա խոյս կուտայ առանց վիրաւորուելու ։

Իսթիճար Մէճլիսին, Դուքլուճայի անցեալ դէպքին առթիւ նոյն տեղի Իսթիճար Մէճլիսին նման, եղելութիւնն երկու օր ետև կըհաղորդէ կառավարութեան ։

Նիքօլի Մաչաքա Սէօքէի մէջ հարցաքննութեան կ՚ենթարկուի, որ կըպատմէ վերոյիշեալ եղելութիւնը և միանգամայն կըյայտարարէ թէ Իսթիճար Մէճլիսին պատուիրած է իրեն յայտնել որ Իզմիրի մէջ Անտրէա անունով ձերբակալեալ անձն անիրաւ տեղը բռնուած է ։ Նիքօլի, առկէ զատ կըյայտնէ նաև թէ, գիւղին ծայրը գտնուող աղբիւրին մօտ Անտրէան տեսնուեր է նաև Տիմիթրի ձօրլու անձէն ։

Տիմիթրի ձօրլու Սէօքէի դատարանին կըյայտնէ թէ, այդ գնացած միջոցին իր քով չորս զինեալ անձեր եկան, որոց մին էր Նիքօլի Մաչաքա, իսկ միւսին երեսն ու աչքերը թէև ծածկուած էին թաշկինակով, բայց ձայնէն հասկցեր է Անտրէա Իքօնօմօն ըլլալը, միւս երկուքն անծանօթ են եղեր իրեն ։ Հետևեալ օրն այս եղելութիւնն իմացուցայ Իսթիճար Մէճլիսին, որ կըպատուիրէ իրեն երբէք որևէ մէկու մը բան մը չըսել այս մասին ։

Իսկ զինք պարզող Դարատաղցի Իլիա ըսած է թէ, գիշերուան ժամն երկուքին երբ հովիւ մը հետ կըպատէր, Մանոլաքիի տան

տաջև մութին մէջ մարդ կ'երշմայ և զինք կը պարպէ, առանց գիտնալու թէ ո՛վ է կամ ո՛վ են։ Ն'երևի թէ, բսած է Իլիա, այս եղելութիւնք չինծու բան մ'է, վասն զի Նիքօլի Մաշաքա հարցաքննութեան ենթարկուած ատեն բսած է Իլիթիար Մէճլիսին. — Զիս ազատեցէք հարցաքննութենէ, ապա թէ ոչ գլուխը վեր ի վայր կը յուզեմ։» Նիքօլի այս սպառնալեաց հեծելազօրաց տառնապետ Էօմէրէ ալ լաւին յայտարարած է Իլիա։

Այս անձինք բոլորն ալ ձերբակալեալ ըլլալով այժմ, քննութիւնք կը շարունակուին։

—

Գաղղիական Վէնէօ մարտանաւը չորեքշաբթի իրիկուն մեր նաւահանգիստն հասաւ, բայց Բոբէնբօ մաքուր չըլլալուն համար ... չորսելով, Ուրլայի մաքրանոցն ուղղուեցաւ քարանթինա անցունելու համար։

—

Օգոստոսի 23ին գիշերը Ուրլայի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ պատահեր են։

—

Ուրբաթ առտու Մալթեզ փողոցին մէջ ծեր մուրացկան մը զարնուած կը գտնուի։ Սպանութեան հեղինակն ու պատճառն անյայտ են։

—

Խոտէմիշի մօտ Էսկի Գույու կոչուող տեղը տաճիկ մը կայծակնահար ըլլալով անմիջապէս մեռեր է։

ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ
ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՎԻԿՏՈՐ ՀԻՒԿՈՅԻ Նօթր-Տամ ԻՆ

—

Այս վերնագիրը կրող տետրակ մը առացանք, որ հեղինակած է մեր ազգային գրականութեան ակնառու մշակներէն Գ. Նորայր Բիւզանդացի, հեղինակ Գաղղիերէն—Հայերէն հանրածանօթ Նորատիպ Բառարանին։ Այն մատենիկը կը բաղկանայ երեսուն մէկ երեսներէ, տպագրեալ ի Պոլիս, Պօյաճեան տպարան, և կը ծախուի 100 փարա։

Գ. Նորայր Բիւզանդացի բաղդատելով թերութիւններ երևան կը հանէ Նուպարեան Էֆէնտիի վերյիշեալ թարգմանութեան մէջ։ Չենք գիտեր թէպէտ, թէ ինչ առարկութիւն ունի Նուպարեան էֆէնտի առ այդ քննադատութիւն, սակայն մենք՝ ներումն խնդրելով մեր բազմահմուտ գրագէտ Գ. Նորայր Բիւզանդացիէ, կը համարձակինք քանի մը դիտողութիւններ ընելու, ոչ թէ զՊ. Նուպարեան կամ Նորա հեղինակութիւնն ու Բառարանը պաշտպանելու միտք՝ այլ արդարութեան պտուղ մը կատարած ըլլալու համար։

Գ. Նորայր Բիւզանդացւոյ վերոյիշեալ քննադատութեան ցուցած թերութիւններն անհերքելի կերպով մեզ տալով, սակայն չենք կրնար ըսել թէ այդ թերութիւնք ակներև ապացոյցներ ըլլան թէ Պ. Նուպարեանի հրատարակելիք Բառարանը թերի ու սխալ և հետևապէս անպէտ երկասիրութիւն մը պիտի ըլլայ, վասն զի Նօթր-Տամը թարգմանուած է Պ. Նուպարեանի կողմէ ամէն տասնչորս տարի առաջ, հետևաբար այդ թարգմանութիւնք Պ. Նուպարեանի այդքան տարիներ առաջ ունեցած լեզուագիտական այժմ կը ներկայէ և ոչ թէ այսօրուան։ Անտարակոյս ոչ ոք կ'ուրանայ թէ, որևէ արհեստաւոր մ'որքան մեծամեծ յառաջդիմութիւններ կրնայ ընել իր արհեստին մէջ տասնչորս տարւան շրջանի մը մէջ։ Դրականութիւնն արհեստ մ'է անշուշտ, և Պ. Նուպարեան գրական արհեստաւոր, հետևաբար սխալած չենք ըլլար, եթէ ենթադրենք թէ Պ. Նուպարեան մեծամեծ յառաջդիմութիւններ բրած ըլլայ թէ ազգային գրականութեան և թէ իր լեզուագիտական կարողութեան մէջ։ Մանաւանդ, երբ խնդիրը Բառարան մը յօրինելու վրայ է, կրնանք երևակայել անտարակոյս, թէ որքան զգուշաւորութեամբ կ'աշխատի հեղինակը, որպէս զի սխալներ չգործէ և փոխանակ վաստակելու՝ ներշուակուի համարակութեան առջև։ Այս տողերը գրելով մեր նպատակը պաշտպանել չէ երբեք զՊ. Նուպարեան և իր ապագայ Բառարանն, այլ պարզապէս ենթադրութիւն մ'ընել է, թէ տասնչորս տարիներու մէջ քաղուած հմտութիւն մը կըրնայ ըլլալ որ Բառարան մը յօրինելու չափ կարողութիւն տայ գրագէտի մը։

Կէտ մ'ևս կայ թէ, մեծարոյ Գ. Նորայր Բիւզանդացւոյ քննադատութիւնն այդ տեսակ թէ վիճական և թէ այլ՝ թարգմանութեանց վրայ կրնայ ի գործ դրուիլ։ Մենք բնաւ տարակոյս չունինք որ, մինչև հիմա հրապարակին վրայ գտնուող հայ թարգմանիչք, կատարեալ հեղտութիւն չունին գաղղիերէն լեզուի ամեն նրբութեանց, դարձուածոց ևայլն, ի բաց առեալ քանի մ'ականաւոր գրագէտներ որք ընդհանրապէս Մխիթարեանց ուխտին կը վերաբերին։ Լի եմ վստահութեամբ որ, եթէ մեծարոյ Գ. Բիւզանդացի Վիկտոր Հիւկոյի ուրիշ մեծահատոր վիպասանութեանց հայերէն թարգմանութիւններն աչքէ անցունէ, անգամ մ'ևս պիտի տեսնայ որ թէ գաղղիերէն և թէ հայերէն լեզուներն հաւասարապէս սպաննուած են անոնց մէջ. պիտի տեսնէ ամբողջ պարբերութիւններ և երեսներ, զորս երբեք չպիտի հասկնայ, վասն զի կարծես բառերու դէզ մ'են նոքա որք դիպուածով իրարու քով շարուեր են, և ոչ թէ թարգմանիչը շարակարգեր է զանոնք, ընթերցողին բան մը հասկցնելու համար։

Դալով բառարանի խնդրոյն երբեք տարակոյս չկայ թէ, մեծարոյ Գ. Նորայր Բիւզանդացի խիստ մեծ և նշանաւոր ծառայութիւն մը մատոյց մեր ազգին իր տեսակին մէջ եզական կոթող մը կանգնելով, և եթէ մեր ազգին՝ գրականութեան մէջ ունեցած ստորին համեմատութեան առնենք, կրնանք ըսել թէ ուսանող և թարգմանիչ Պ. Բիւզանդացւոյ բառարանէն աւելի կատարելագոյնի մը կարօտութիւն չունին։ Այսու հանդերձ որևէ խնամով յօրինուած բառարան մը կրնայ իր օգտակարութիւնն ունենալ զանազան տեսակէտներով, որքան և համառօտ ըլլայ։ Լեզուն նոր ուսանող մ'անշուշտ աւելի դիւրութիւն պիտի գտնէ առձեռն բառարանի մը մօտ, քան ստուար հատորներու, որք իր հմտութիւններն աւելի զարգացնելու ևեթ կը ծառայեն։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Յառաջիկայ երկուշաբթի Սեպտ. 3ին պիտի բացուին Ամերիկեան երկու վարժարանք, աղջկանց համար Էքիզեան և տղայոց համար Տիրացուեան էֆէնտիներուն տուները, ի Թաղախանէ։

—

Վերջին Սեպտեմբեր 7ին լրացող շաբթուն մէջ Իզմիրէն ի Քաղաքս երկաթուղւոյ գործողութեանց հասոյթն է անգղ. ոսկի 2481—17—4 ի կշիռ 3172—13—8 անցեալ տարուան համապատասխանող շաբթուն։

Նոյն թուականին լրացող 10 շաբաթուց միջին հասոյթն է անգ. ոսկի 2914—17—9 ի կշիռ 2996—3—3 անցեալ 1883 տարուան համապատասխանող շաբաթաշըրջանին։

[illegible]

Իզմիր, 11 Սեպտեմբեր 1884

—

LONDON PHARMACY

ԴԵՂԱՐԱՆ

«ԼԸՆՏԸՆ ՖԱՐՄԱՍԻ»

Իզմիր, 1 Յունիս 1884

Պարոնայք Ա. Մուռ և ընկերք պատիւ ունին ծանուցանել քաղաքիս բժիշկներուն, վաճառականներուն և ընդհանրապէս հասարակութեան թէ, իրենց դեղարանին մէջ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ԱՇԽԱՏԱՐԱՆ մը աւելցուցած են ընդ տնօրինութեամբ մի մասնաւոր քիմիագէտի, զոր յատկապէս Եւրոպայէն կանչած են։

Պարոնայք Ա. Մուռ և ընկերք արդէն պատրաստ են որակական և քանակական (qualitative et quantitative տարրալուծութիւններ և մանրադիտական քննութիւններ ընելու ամեն տեսակ գործածական և ոչ-գործածական նիւթերու վրայ, ինչպէս են հանք, թոյն, ջուր, գինի, մեղ, ափիոն, բուս և սանկ ևայլն ևայլն։

ORPHELINAT GREC
ՅՈՅՆ ՈՐԲԱՆՈՑ ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ

—

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

Այս վիճակահանութիւնը բացառական է՝ տոմսակներուն ստացողներու ընծայած իր մեծ բաղդին, իր վիճակներուն թւոյն, բնութեան և բաղդաբերութեան պատճառաւ։ Վիճակներուն բուն արժէքը նոյն իսկ հանուած տոմսակներու ամբողջ գինէն բարձըր է։

Առաջին և մեծ վիճակ է գիւղական ընդարձակ տուն մը, որ շրջապատեալ է 14,500 քառակուսի կանգունի մօտ լայնածաւալ պարտէզ մը։

Հետևեալ 51 վիճակները կը բաղկանան պարտէզներէ, լեցուած ծովու եզերքներէ, որք կը գըտնուին Կէօզթէփէի ամենէ նշանաւոր մասին վրայ, և որոց ամենէ փոքրն ունի 15 կանգուն երես և 36 կանգուն երկայնութիւն։

Տոմսակաց թիւն է 3315, իւրաքանչիւրին գինն է մէկ ոսկի օսմանեան։

Վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի առաջիկայ դեկտեմբեր ամսոյ մէջ յատկապէս կազմուած միջազգային մասնաժողովի մը հսկողութեան տակ։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել յունաց Որբանոցը ուր զետեղուած է ծըրագիրն ու պայմանները։ Նաև իւրաքանչիւր տոմսակ կը կրէ իր վրայ լի ու լի բացատրութիւններըն։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ

Maladies Secrètes

ԾԱԾՈՒԿ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Արմատէն կը բժշկուին իմ մեթոտովս՝ որ հիմնուած է գիտական նոր խուզարկութիւններու վրայ, նոյն իսկ եթէ այդ հիւանդութիւնք յուսահատեալ վիճակի մ'ալ հասած ըլլան։ Կը բժշկեմ նաև պատանեկանութեան ժամանակ սերմնահոսութենէ և ջղային տկարութեանց ցաւալի հետևանքներն և անկարողութիւնները։

ԳԱՂՏՆԻՔ ԴՈՒՐՍ ՉԸՏՐՈՒԻՐ

Խնդրեմ հիւանդութեան ճիշտ նկարագրութիւնը ղրկել ինձ։

ՏՈՔՏՈՐ ՊԷԼԼԱ

Անդամ բազմաթիւ գիտնական ընկերութեանց

Dr. BELLA

Membre de plusieurs sociétés scientifiques.

6. Place de la Nation 6.

ՓԱՐԻԶ—PARIS

Prof. Dr. ALBERT

Բոլոր անոնց, որք կը տառապին լուսնոտութեամբ — սարա, EPILEPSIE — ջղաձգութեամբ — CRAMPE — և ուրիշ որևէ ջղային հիւանդութիւններով — MAUX DE NERFS — յատկապէս կ'յանձնարարենք ընդհանուր կերպով ճանչուած եւ գրեթէ հրաշալի մեթոտը Բրոֆէսօր ՏՕՔԹՕՐ ԱԼՊԷՐԹԻ որ ի Բարիզ թիւ 6 Փլաս տիւ Թռօն, PARIS, 6 PLACE DU TRONE։ Թող ուրեմն բոլոր հիւանդք անոր դիմեն ՎՍՏԱՀՈՒԹԵԱՄԲ, և իրենցմէ շատեր՝ որք բոլորովին յուսահատած են բըժշկուելէ, իրենց առողջութիւնը պիտի վերստանան։ Հիւանդն իր հիւանդութեան մանրամասն պարագաներուն պատմութիւնն հաղորդելէ ետև նամակի միջոցաւ կը դարմանուի։ Պ. Բրոֆ. ՏՕՔԹՕՐ ԱԼՊԷՐԹ առողջութիւնը կատարելապէս ստանալէ ետև հատուցում կ'ընդունի հիւանդէն։

IMPORTANT

EPILEPSIE

Spasmes, Éclampsie et Névroses

Լուսնոտութիւն (սարա)
Ջղաձգութիւն (սպազմ)
և այլն
Ջղային հիւանդութիւնք
ՀԻՄՆԱՊԷՍ ԿԸԲՈՒԺՈՒԻՆ
իմ մեթոտովս.

Դրամական հատուցմունք բժշկուելէ վերջ կը տրուին։ Դարման կը տրուի թղթակցութեան միջոցաւ։

ԲՐՈՖ. ՏՕՔԹՕՐ ԱԼՊԷՐԹ

Prof. Dr. ALBERT

Honoré par la société scientifique française de la Médaille d'or de 1re classe pour mérites distingués.

6. Place du Trône 6.

ՓԱՐԻԶ — PARIS.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴԱՐԻ. — Այս շաբթու ծախուեցաւ 30,000 քիլէ, առաջին տեսակը 12 1/4—12 1/2, իսկ երկրորդը 11—12 գրուշ քիլէն։

ԲԱԿԼԱՅ. — Ծախուեցաւ 50,000 օխայ 33—32 1/2 փարա։

ԲԱՄՊԱԿ. — Ծախուեցաւ 15 հակ միայն 335 գրուշ կէնդինարը։

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ. — Ծախուեցաւ 500 քիլէ, առաջին տեսակը 42, երկրորդը 35—38 փարա օխան։

ԱՖԻՈՆԻ ԿՈՒՏ. — Ծախուեցաւ 15,000 օխայ գինը 85—82 փարա օխան։

ԱՖԻՈՆ. — Գործ մը չեղաւ։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆԱ ՉԱՄԻՉ. — Հետզհետէ իջնելու վրայ է ամեն օր շատ ապրանք կ'իջնայ հրապարակին մէջ, 100,000 կէնդինար ի պահեստի ապրանք կայ, այս շաբթու 17,000 կէնդինար ծախուեցաւ, գինը գեղեցիկ ապրանք 2—4 1/4, չիֆթլիկի 1 3/4 3 1/4, Ուրլա 140—180 կէնդինարը Գարապուրունի 3—3 3/4 օխան։

ՍԵՒ ՉԱՄԻՉ. — Գինը հետզհետէ իջնալու վրայ է առջի բերքն ծախուեցաւ 51 գրուշ, ետքը 47 և երէկ 45 գրուշ կէնդինարը, 10,000 կէնդինար ի պահեստի ապրանք կայ։

ԹՈՒԶ. — Ծախուեցաւ 30,000 կէնդինար, Այտընի տեսակը 90—110, Էրպէյլի 80—90, Էյմէ 130—180, սկիզբէն մինչև երէկ իրիկուն 24,100 բեռ թուզ եկած է։

— —

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտրա	3 ամսուան	136 3/4—137
Մարսիլիա	3 ամսուան	217 —218
Թրիեստ	3 ամսուան	446 —448

B. DIOGENIS & C°

—o—

Վ. ՏԻՕԺԷՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՃԱՌԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՄԵՆԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՆԻՒԹՈՑ

[illegible], 19/1 Մայիս, 1884

ԿԱՆԱՆՑ ԴՕՍԹԻՒՄներու, ՌՕԲԱներու և ՏՂՈՑ ՀԱԳՈՒՍՏՆերու համար աժան գիներով ամենէ նոր տեսակ ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ, ԲԸՐԴԵՂԷՆ և ԲԱՄԲԱԿԵՂԷՆ ՄԹՕՖԱՆԵՐ, ինչպէս նաև զանազան տեսակ ՖԱՆԹԱԶԻԱՅԻ ՀԻՒՍԿԷՆՆԵՐ, ի վաճառ հանուած են։

Ամենանոր և ամեն տեսակ ձևերով ՓԵՂՈՅՐՆԵՐ կանանց, փոքրիկ աղջկանց և փոքր տղոց համար։

Տանթէլաներու, ասեղնագործութեանց, երիզներու, ժապաւէններու, ծաղիկներու և փետուրներու, քօրսէներու, վզնոցներու, փողկապներու, ձեռնոցներու, հովահարներու, հովանոցներու և այլն և այլն կատարեալ և բազմազան տեսակներ։

Վերջապէս նորը ճաշակի յարմար նիւթերու առատ զանազանութիւն մը։

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԿԵՐՊՈՎ ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

Կը գտնուին յիշեալ ընդարձակ վաճառատանց մէջ

ԱՐԾԱԹ ՄԷՃԻՏԻԷՆ 33 ԴՐՈՒՇԻ ՀԱՇԻՒՈՎ

Իզմիր 19/1 Մայիս 1884

Mc. Caw, Stevenson and Orr d'Islande.

ՊԱՏՈՒՀԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԱՊԱԿԻՆԵՐ

Ապակիի վրայ գոյները ամենակատարեալ նմանութիւն. — Խիստ դիւրինկերպով կըփակցուին. — Գոյները անաւէր են և երաշխաւորեալ. — Գիները բացաւիկ կերպով աժան են։

Ամբողջ Տաճկաստանի և Եգիպտոսի համար միակ գործակալ.

Ց. Գ. ՎԼՄԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Իզմիր, Եսասաֆ Ծէր. Թ. 20

Կը ծախուի նաև Պ. Ց. Բասարի մօտ, Ֆրանկաց փողոց Պ. Ա. Նոտա և ընկ. քով Շիշէճիլէր փողոց։

THE

LIVERPOOL & LONDON & GLOBE

INSURANCE COMPANY

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼ և ԼՕՆՏՕՆ և ԿԼՕԲ

ԱՊԱՀՈՎԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Աշխարհիս ամէն բոլորած հրդեհի ապահովական ընկերութեանց

ՄԵԾԱԳՈՅՆԸ

Դրամագլուխ ի պատրաստի 6,679,175 Սթր. ոսկի

1881 տարեկան հասոյթ 1,632,484 » »

Ընկերութիւնը հիմնուելէն ի վեր վճարած կորուստը

17,742,921

Անսահման պատասխանատուութեամբ բաժնէկէցներու

—o—

Այս ընկերութիւնը կապահովէ հրդեհի դէմ թէ՛ Իզմիրի և թէ՛ շրջակայից մէջ շէնքեր, կահկարասիներ, անշարժ գոյքեր, ապրանքներ, գործարաններ ևն. Անգլիական ամենէ մեծ ապահովական ընկերութեանց պայմաններուն համեմատ։

Ընկերութիւնը կապահովէ նաև կեանք, աղջկանց օժիտ, ցկեանս եկամուտ, (rente viagère) ևն ևն

Ապահովելոյ տրուած վերջին բաժնեգինք (չահու բաժանումով միասնել) 1¾ % եղան, տարեկան ապահովեալ գնոյն վրայ։

Գործակատար

ՃՕՆ Տ' ԱՆՏՐԻԱ

Ֆրանկաց թաղ, Անթուան տ'Անտրիայի Ֆէրխանէն

Ապահովիլ ուզողը կրնայ դիմել նաև Եօլ-Պէտլըմէն փոխ Գործակալը Ս. Սպարթալեան եղբարց սեղանատունը։

ՎԻԷՆՆԱՅԻ ԿԵՆԱՑ ԵՒ ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ԹՈՇԱԿԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

Compagnie d'Assurance Viennoise—Vie et Rentes Viagères-

Վիէննայի Կենաց և Հանգստեան Թոշակի Ապահովութեան Ընկերութիւնը խիստ շահաւոր և դիւրամատչելի պայմաններով ապահովութիւններ կ'ընդունի ամեն կարգի և հասակի անձանց.

Ա. Ուղղակի մահուան դէմ ապահովութիւն։

Բ. Որոշեալ ժամանակէ մը վերջը վճարելի ապահովութիւն։

Գ. Փոքրիկ տղայոց և աղջկանց դրամագլուխ և օժտի ապահով.

Ընկերութիւնը իւր մօտ ապահովեալ անձինքը կ'ընդունի իւր շահուն իբր ընկեր, և մինչ 3 տարին անգամ մը ապահովեալին վճարելի մէկ տարուան տուրքին վրայ մինչ % 40 բաժանելի շահ մը երաշխաւորելով։

Ընկերութեան գլխաւոր և լիազօր Գործակատարները . 'ի Պոլիս Տեառք Լըպէ է Ֆիլ Վիկթոր դրամատունն է։

Զմիւռնիոյ Գործակատար Մ. Օսկար Միքղան Լօքալ Էքօլ Էվանժէլիք Nº 27։

Եւ որովհետև այս Ընկերութեան մանաւոր և շահաւոր պայմանները շատ ճիւղերու կը բաժնուի, առ այժմ պէտք է դիմել առ Մ. Նազարէթ Եաղըճեան, Վերատեսուչ Թուրքիոյ, որ յատկապէս պաշտօնով եկած է հոս քիչ մը ժամանակի համար, որպէս զի լիովին պէտք եղածք տեղեկութիւնք գոհացուցիչ կերպիւ լինին։

CHEMIN DE FER D'AIDIN

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ, ՍԿՍԵԱԼ 17/29 ՅՈՒՆԻՍ 1884

ՊՈՒՃԱ

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐ

Ժամ 6,40.—9.—Կ. Ա. 12,15.—*5,15.—*7,20Կ. Ե. Իզմիրէն

» 6,30.—7,30.—8,25.—9,40.—Կ.Ա. 2,30—*6,30—*8.—Կ.Ե. Պուճ.

Ամեն չորեքշաբթի երթալ 2,30—Կ. Ե. Վերադարձ 3,45.—Կ.Ե.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ

Ժամ 6,40.—9.—10,45.—Կ.Ա. —2,30—4.15—6—Կ. Ե. Իզմիրէն

» 7,30.—8,25.—9,40.—12.—Կ. Ա. 3,45.—4.50—7,30.—Կ.Ե.Պուճ.

ՍԷՎՏԻ ՔԷՕՅ

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐ

Ժամ 6,40.—9.—Կ. Ա.* | *5,15.— Կ. Ե. Իզմիրէն

» 8.— 9,50.—Կ. Ա.** | *6,15.— Կ. Ե. Սէվտիքէօյէն

Ամեն Չորեքշաբթի Երթալ 2.30— Կ. Ե. Դարձ 3.30 Կ. Ե.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ

Ժամ 6,40.—9.—10 45.— Կ.Ա. 2,30 —6.—Կ.Ե. Իզմիրէն

» 8.—9,50.—11,45.— Կ.Ա. 3,30.—7.5 Կ.Ե. Սէվտիքէօյէն

*Շաբաթ օրեր 15 վայրկեան ուշ կելլեն

» » 30 » » »

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐ—	Սէրայքէօյի համար	8.—	Կ. Ա.
»	Նազէլլիի »	8.—10,10.—	» »
»	Այտտուլուքի »	6,40.—8.—10,10.—	» »
»	Թիրէի »	8.—10,10.—12.—	» »

SMYRNA AND CASSABA RAILWAY

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳԻԾ

ԿԱՌՈՒՂԻՆ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

ԻԶՄԻՐԷՆ ԱԼԱՇԷՀԻՐ

Կը մեկնի Իզմիրէն	Կ. Ա. 8 30.	Կ. Ե. 3 35.
Կը հասնի Մէնէմէն	» 9 38.	» 4 44.
» Մաղնիսա	» 10 53.	» 6 —
Կը մեկնի Մաղնիսայէն Ղասապա	» 11 54.	
» Սալէհլի	» 1 17.	
» Ալաշէհիր	» 2 38.	

ԱԼԱՇԷՀԻՐԷՆ ԻԶՄԻՐ

Կը թողու Ալաշէհիր	Կ. Ա. 12 —	Կ. Ա.
» Սալէհլի	» 1 20	
» Ղասապա	» 2 42	
» Մաղնիսա	» 3 40	8 30
» Մէնէմէն	» 4 57	9 50
Կը հասնի Իզմիր	» 6 5	11 —

THE LONDON PHARMACY

ԴԵՂԱՐԱՆ ԼՕՆՏՕՆ

Ա. ՄՕՐԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՕՏԱՐ ՔԻՄԻԱԳՈՐԾԸ

Ի ԶՄԻՒՌՆԻԱ

Ընդհանուր պահեստատեղի

Լոնտոնական դեղարան

Ա. ՄՈՒՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Անգլիացի քիմիագործք ի Զմիւռնիա

MOORE'S

CALLICURA

ՔԱԼԻՔՈՒՐԱ

ՈՏՔԻ ՓԱՊԱՐՆԵՐՈՒ (ՆԱՍՐ) ՀԱՄԱՐ ԱՆՎՐԷՊ ԲՈՒԺՈՒՄՆ

'ի Դեղարան

ԼԸՆՏԸՆ ՖԱՌՄԱՍԻ

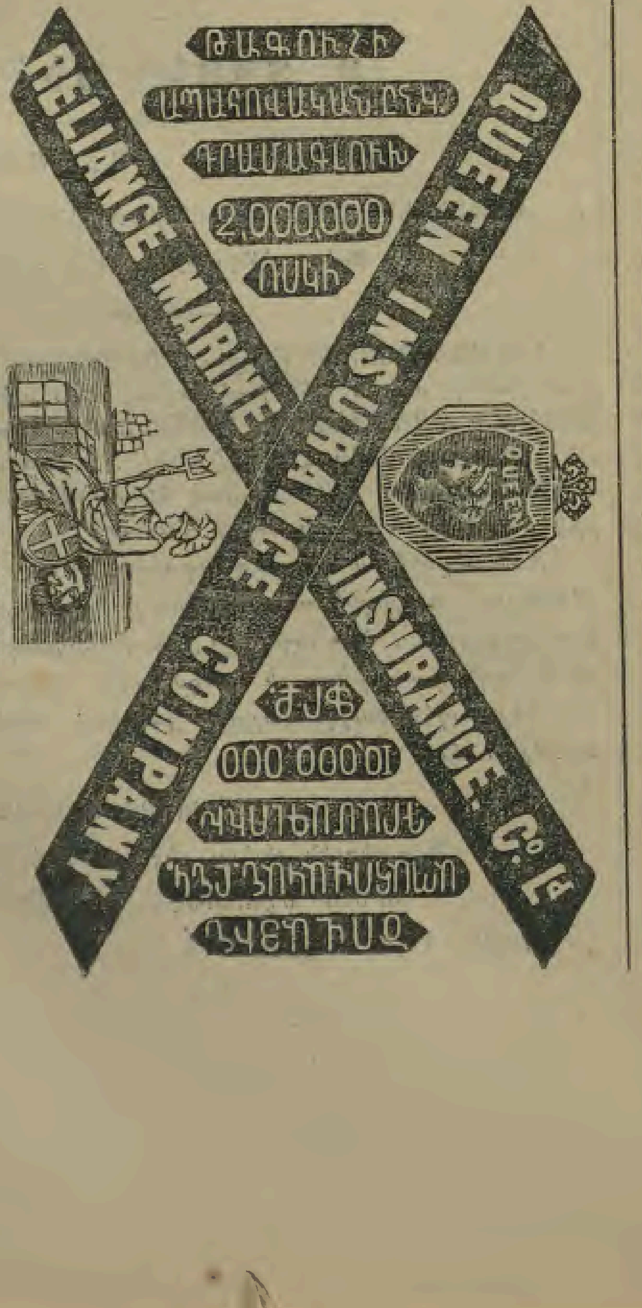

Ապահովել ուզողները պէտք է դիմեն առ Պ. Ց. Կ. Հիւմնեան,

Սէֆէրեան խանին քով՝ Նաւահանգստի մօտ։

Mc. Caw, Stevenson and Orr d'Islande.

ՊԱՏՈՒՀԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԱՊԱԿԻՆԵՐ

Ց. Գ. ՎԼՄԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

SMYRNA AND CASSABA RAILWAY

BOURNABAT

ԻԶՄԻՐԷՆ ՊՈՒՐՆԱՊԱՏ

Սկսեալ 12 Մայիս 1884

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐ

կէս օրէն առաջ ժամ | կէս օրէն ետեւ ժամ

6. 7. 8. 9. 12. | 4. 5. 15 6. 30 7. 30

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐ

կէս օրէն առաջ ժամ | կէս օրէն ետեւ ժամ

8. 9. 40 10. 40 12. 20 | 3. 45 4. 45 6. 7. 8.

ՊՈՒՐՆԱՊԱՏԷՆ ԻԶՄԻՐ

ՀԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐ

կէս օրէն առաջ ժամ | կէս օրէն ետեւ ժամ

6. 30 7. 30 8. 35 9. 30 | 2. 30 4. 30 6. 0 7. 0 8. 0

ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ ՏՊԱՐԱՆ, Ի ՍԷՎԼԻ ԽԱՆ ՎԵՐՆԱՅԱՐԿ ԹԻՒ 17